

Salsa!.doc¹

JAARGANG 9 | MAART 2013
DRIEMAANDELIJKE UITGAVE

NIEUWSBRIEF VAN DE VRIENDEN VAN HET LEUVENS STADSARCHIEF

De Leuvense schepenbank: een tijdloze blik op het leven van alledag in Leuven en omstreken

Sinds 2009 werkt het stadsarchief via het project Itinera Nova aan de digitalisering en ontsluiting van de Leuvense schepenbankregisters. Dit project was vooreerst een ontwikkelingsgericht cultureel-erfgoedproject dat met steun van de Vlaamse Gemeenschap in drie fasen en over een periode van drie en een half jaar (van 1 maart 2009 tot 31 december 2012) liep. We geven dan ook graag een stand van zaken na deze eerste projectfase.

Dat doen we in de eerste plaats met een tentoonstelling in het historische stadhuis naar aanleiding van Erfgoeddag 2013. De presentaties laten enerzijds zien hoe het digitaliserings- en ontsluitingsproces van deze enorme historische bron precies in zijn werk gaat. Van het maken van digitale scans van elke handgeschreven folio uit de honderden registers, over het transcriberen van de middeleeuwse teksten die ze bevatten tot het online doorzoekbaar maken van al deze gegevens. In alle stadia van dit werkproces vervullen de vrijwilligers die aan Itinera Nova meewerken een cruciale rol. Op Erfgoeddag zelf (21 april 2013) staan dan ook vrijwilligers paraat om het transcriptieproces toe te lichten en om belangstellenden op weg helpen om zelf transcripties te beginnen maken. Bezoekers die meer willen weten over de digitalisering van handgeschreven historische bronnen, kunnen die dag ook zelf aan de slag. Voor geïnteresseerden aan het scanproces organiseren we immers tussen 14.00 en 15.00 uur twee workshops in onze scanstudio in het stadsarchief.

De tentoonstelling zal ook duidelijk maken hoe rijk, divers en interessant de informatie uit deze schepenbankregisters wel is. Daarvoor wordt gewerkt rond twee thematische voorbeelden. Enerzijds wordt ingegaan op een aantal akten die betrekking hebben op de strafbedevaarten van weleer. Als straf voor bepaalde misdaden konden onze voorouders immers op bedevaart gestuurd worden naar bijvoorbeeld Parijs, Straatsburg, Milaan, Rome of Jeruzalem. Om te bewijzen dat ze hun straf binnen de voorziene tijd hadden ingelost, moesten ze dat na hun terugkeer bij de schepenbank laten registreren. Maar de bedevaart verliep niet altijd zoals gepland. En ook die verhalen zijn vandaag nog steeds te lezen in de schepenbankregisters. Een ander voorbeeld uit het dagelijkse leven van het middeleeuwse Leuven zijn de zogenaamde badstoven. Boedelbeschrijvingen van een openbaar badhuis met tientallen bedden zijn doorgaans een indicatie dat het hier (ook) om een huis van plezier ging. De uitbaters ervan waren regelmatig betrokken partij in allerlei conflicten en komen dus regelmatig voor in de schepenbankregisters.

Om de resultaten van de eerste door de Vlaamse Gemeenschap gesubsidieerde onderzoeksperiode van Itinera Nova voor te stellen, organiseert het stadsarchief bovendien op donderdag 25 en vrijdag 26 april 2013 een tweedaags internationaal colloquium. Op donderdag 25 april focussen we op de technische aspecten van het project (digitalisering, transcriptieplatform, annotatietool voor index) en op de vrijwilligerswerking. Op vrijdag 26 april wordt door verschillende onderzoekers de inhoud van de schepenbankregisters belicht om zo de mogelijkheden van deze rijke bron te duiden.

I N H O U D

De Leuvense schepenbank	1
Emile Wolfs	2
Het Leuvense archivarissendebat	4
Een Leuvense cantate en een opera voor Leopold I	6
Activiteiten van Salsa! vzw	8

Het colloquium vindt plaats in de Justus Lipsiuszaal (LETT 08.16) van het Erasmushuis, Blijde Inkomststraat 21, 3000 Leuven. De deelname is gratis, mits inschrijving vóór 11 april 2013. Meer info en het inschrijvingsformulier vindt u op www.leuven.be/archief.

We hopen u als Salsa!-lid in ieder geval op één van deze activiteiten te mogen begroeten.

MARIKA CEUNEN

internationaal colloquium **itineranova**

Tools, People & History

25 & 26 april 2013

Het stadsarchief Leuven nodigt u uit voor een reeks lezingen over de ontsluiting en de historische waarde van de Leuvense schepenbank

meer info & inschrijving via de bijgevoegde pdf
www.leuven.be/archief

Emile Wolfs, een verdienstelijk verzetsstrijder tijdens de tweede wereldoorlog

Emile Wolfs werd te Leuven geboren op 22 augustus 1901 als zoon van Joseph-Henri-Corneille Wolfs en Marie-Louise Jordens. Hij woonde met zijn ouders achtereenvolgens in de Vital Decosterstraat en in de Vaartstraat. Op 28 februari 1930 huwde Emile met de negen jaar jongere Josephine Marie Poirier. Hij was toen reeds actief als beroepsfotograaf op de Bondgenotenlaan 11 (later Fochplein 6).

Op vrijdag 10 mei 1940 overschreden Duitse troepen de grenzen van Nederland, België en Luxemburg. De eerste 18 dagen waren voor de Belgische bevolking de verschrikkelijkste van heel de oorlog. De provinciestad Leuven, centraal gelegen op de KW-verdedigingslinie, was voor de geallieerden een belangrijke schakel. De volledige Britse Divisie, onder leiding van generaal B.L. Montgomery, moest de stad verdedigen tegen de Duitsers. De Britten zouden echter maar twee dagen standhouden. Vooral de Vaartkom werd zwaar getroffen door de beschietingen. Ook de nieuw gebouwde universiteitsbibliotheek op het Mgr. Ladeuzeplein brandde volledig uit. Al snel ontstonden verschillende verzetsgroepen die zich afzetten tegen de Duitse bezetting. Enkele weken na de invasie werd het Revolutionair Anti-Fascistisch Front gesticht, dat aanvankelijk bestond uit leden van de Socialistische Jonge Wacht. De Nationale Koninklijke Beweging (NKB) rekruteerde haar leden vooral uit het katholieke milieu en stond onder leiding van de Leuvense hoogleraar Eugène Mertens. Hij sprak zich uit voor een sterk koninklijk gezag binnen het door Duitsland bezette België. Een derde groep

bestond vooral uit reserve-militairen die georganiseerd waren in vijf compagnieën. Eind 1940 maakte commandant Albert Lambert van deze vijf compagnieën één afdeling van het Belgisch Legioen. Vooral de NKB, waarvan Emile Wolfs lid was, maakte op het einde van 1941 als verzetsbeweging furore in het Leuvense. Door haar activiteiten – gaande van het verstrekken van valse papieren voor ondergedokenen, de verdeling van rantsoenzegels en geld, tot spoorwegsabotages – was de NKB de eerste verzetsbeweging die massaal opgespoord werd. Een opmerkelijk feit was ook de uitgave van het sluikblad *Vrij Volk*, een idee van NKB'ers Jan Crab en Henri Verreijdt en van all-round-verzetsman Albert Blanchard. Het blad was van een hoog niveau, verzorgd geschreven en vaak geïllustreerd met foto's van Emile Wolfs. Het haalde midden 1943 al een oplage van 10.000 exemplaren. Verzetslui van allerlei slag vonden in *Vrij Volk* nuttige informatie, omdat de redactie zoveel mogelijk verzetsgroepen aan bod liet komen. Emile Wolfs, die mee aan de wieg stond van het sluikblad, gold als de grote verspreider er van, alsook van *La Libre Belgique*. Hij organiseerde bij hem thuis clandestiene vergaderingen "Men zou kunnen

zeggen dat zijn foto-winkel nog maar een schijn was, in feite was het er een echte centrale verdeling van alle sluikbladen en brochuren, die van daar uit met duizenden en duizenden verspreid werden (Vrij Volk, 12/09/1945). Zijn zonen André, Paul en Fernand brachten als tieners ook pakjes boekjes en boodschappen ter bestemming, samen met hun iets oudere neef Georges Wolfs. Door zijn functie als Leuvense stadsfotograaf had Emile Wolfs toegang tot gebouwen en evenementen en wist hij waardevolle informatie te vergaren om landgenoten uit de handen van de bezetter te houden. Volgens een getuigenis van Prof. Edgar Simomart, die tijdens de oorlogsjaren gevangenisarts was en lid van NKB, zijn de NKB'ers via Emile Wolfs aan de wapens geraakt, die in september 1944 gebruikt werden bij de bevrijding van Leuven.

Vanaf september 1943 was in Leuven een ware burgeroorlog uitgebroken. Witte en zwarte groeperingen bekampten elkaar genadeloos. Het waren vooral de Partizanen die het meeste ophef maakten. In de maand november 1943 werden zeven collaborateurs om het leven gebracht. Ook de Nieuwe-Ordepartijen stonden hun tegenstanders uit het verzet naar het leven. Door collaboratie met de Duitse politiediensten ontstond er op het einde van 1943 een *Zivilfahndung*, een soort burgerlijke opsporingsdienst. Het eerste doelwit van deze organisatie was de NKB. Tot in april 1944 vonden in Leuven talrijke razia's plaats. Ook Emile Wolfs ontsnapte niet aan deze mensenjacht. Als gewapend geheim agent en één van de vertrouwensmensen van commandant Lambert, die zelf reeds in 1942 gefusilleerd werd, en als verspreider van clandestiene pers, stond Wolfs hoog op de lijst van gezochten. Ook omwille van zijn hulp aan de werkweigerars van Halle en omstreken werd hij gezocht. Hij maakte de stempels na van het 'Arbeitsambt' van Halle, van de 'Werbestelle' te Brussel en van de Kommandaturen van Halle en Brussel. Met deze stempels konden alle valse stukken, gedrukt in de drukkerij van *De Vrijshutter*, als echt worden gelegitimeerd.

In de nacht van 18 februari 1944 werd Emile Wolfs door de Gestapo van zijn bed gelicht en meegenomen. Emile was op een dergelijke inval voorbereid en had een vluchtweg langs de achterkant van het huis voorzien, maar om zijn vrouw en kinderen niet in de problemen te brengen, liet hij zich door de Gestapo oppakken. Meteen in de ochtend ging zijn vrouw Josephine naar de Kommandatur,

maar Emile was al naar de gevangenis van Sint-Gillis gebracht. Vandaar werd hij naar Breendonk gestuurd, vervolgens naar Büchenwald, Sangerhausen, Dora, Nordhausen en Bergen-Belsen, waar hij op 10 april 1945 overleed aan de gevolgen van de mishandelingen, die hij had ondergaan, en aan de tyfus, die hij er, totaal verzwakt, opliep. Politieke gevangenen, die samen met Emile in de kampen hadden verbleven en het geluk hadden na de oorlog naar het thuisland terug te keren, getuigden over de niet aflatende moed van Emile. Hij was doorheen alle ellende een voorbeeld en een steun voor zijn lotgenoten. Ondanks de folteringen en vernederingen, die hij moest ondergaan, heeft hij niet één persoon verklikt.

Om de communicatielijnen van het Duitse leger in Normandië te verstoren, startten Britten en Amerikanen op 26 april 1944 een aantal luchtaanvallen. Zo bombardeerden geallieerde vliegtuigen voor het eerst de hoofdstraten en de dichtbevolkte wijk Blauwput in Kessel-Lo. Het overgrote deel van de bevolking had tijdig een onderkomen gevonden in schuilkelders, waardoor het verlies aan mensenlevens beperkt bleef tot negen. De twee zwaarste bombardementen op Leuven met friendly fire hadden plaats in de nacht

zovele Leuvenaars, uitgeweken naar Kortrijk-Dutseel, waar ze een onderkomen hadden gevonden bij Free Puttevils, een werkman in dienst in het kolenmagazijn van grootvader Alphonse Poirier. Een week na de bevrijding vertrok het gezin Wolfs-Poirier terug naar Leuven. Ze kregen er onderdak bij de ouders van Josephine in de Vlamingenstraat. Om in

◆ De FOTO die U zal laten maken ◆
is de mooiste herinnering aan de PLECHTIGE
COMMUNIE uwer kinderen.

WENDT U VOOR DIT WERK TOT HET WELGEKEND

◆ HUIS WOLFS ◆
6, FOCH PLAATS, 6
nevens UNIPRIX
LEUVEN.

VERZORGD WERK
MATIGE PRIJZEN

van 11-12 en 12-13 mei 1944. In totaal werden boven Leuven 1981 bommen gegooid, waardoor 463 mensen om het leven kwamen. 254 woningen waren totaal vernield, stads- en universiteitsgebouwen liepen heel wat schade op en op vijf na werden alle kerken zwaar getroffen. Het huis van de familie Wolfs bleef evenmin gespaard van het bombardement op het centrum van Leuven en brandde uit tot in de kelder. Er was op dat ogenblik gelukkig niemand aanwezig. Het gezin was, zoals

het onderhoud van het gezin te voorzien, opende Josephine Poirier een nieuwe fotozaak op nummer 127 in de Bondgenotenlaan.

Emile Wolfs heeft voor zijn verzetsdaden, zijn moed en zelfopoffering postuum een tiental onderscheidingen gekregen, waaronder het Ridderkruis met palmen in de Leopoldsorde en de verzetsmedaille.

MARIKA CEUNEN

Het Leuvense archivarissendebat 26 januari 2013

Op zaterdag 26 januari 2013 organiseerde het stadsarchief samen met SALSA! een panelgesprek over en tussen archivarissen. Wie zijn ze, wat doen ze, wat drijft hen: de klassieke Jammersvragen kwamen – in een licht aangepaste vorm – aan de orde. Maar waar het talrijk opgekomen publiek vooral op getraceerd werd was een collegiaal maar open gesprek tussen vier in Leuven werkzame archivarissen met een hart voor hun metier en een grote gedrevenheid. Het panel bestond uit Marc Carnier (rijksarchief Vlaams-Brabant), Bart De Keyser (provinciearchief Vlaams-Brabant), Mark Derez (universiteitsarchief K.U.Leuven) en Marika Ceunen (stadsarchief Leuven). Moderator van dienst was Rob Belemans, stafmedewerker bij FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed en voorzitter van de Leuvense Deelraad Erfgoed.

Om te beginnen bleek het gecaste viertal archiefinstellingen te vertegenwoordigen die wel allemaal in Leuven gevestigd zijn, maar onderling toch ook erg verschillen en dat niet alleen omdat er twee een louter Leuvense actieradius hebben en de twee andere een provinciale. Zo is het universiteitsarchief in tegenstelling tot de drie andere een privaatrechtelijk archief; waarbij het rijksarchief ook formeel een toezichtshoudende taak over het stads- en provinciearchief vervult. Bovendien blijken het rijks- en het stadsarchief een openbare functie te vervullen en dus voor iedereen toegankelijk te zijn, terwijl het universiteitsarchief in de eer-

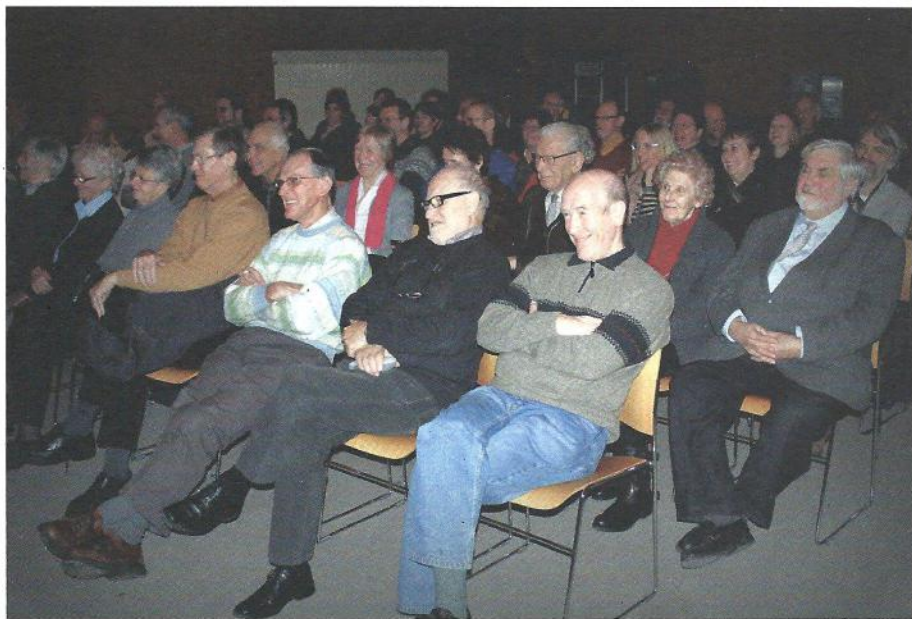
ste plaats een soort bedrijfsarchief met semi-publieke status is en het provinciearchief zelfs helemaal geen leeszaalwerking heeft. Dit laatste archief vervult ook louter administratieve taken en heeft geen enkele vorm van publiekswerking; iets waar de drie andere instellingen dan weer wel op inzetten. De archieven van de stad, de provincie en de universiteit functioneren ook als autonome diensten binnen hun lokale of provinciale overheid, terwijl het rijksarchief Vlaams-Brabant een onderdeel is van het Algemeen Rijksarchief in Brussel en zijn grote orders ook van daar ontvangt.

De archivarissen zelf bleken verrassender-

wijze niet alle vier vanuit een reeds vooraf bestaande passie voor archief in hun functie terecht gekomen te zijn. Met name Marc Derez outte zich als een “lieverbibliothecaris”, die echter na zijn doctoraat door zijn promotor richting universiteitsarchief gestuurd was, omdat men daar nog een bekwame historicus kon gebruiken en hij zo wat meer uit de buurt bleef van de onschuldige studenten. Maar in hun dagdagelijkse praktijk blijken ze elkaar wel goed te kennen en is er een duidelijke onderlinge solidariteit en samenwerking. Toch staat elk van deze archivarissen ook op de eigenheid van haar of zijn archief. Elkeen vindt dat een ander in zijn inventaris ook wel iets heeft staan dat niet zou misstaan in het eigen depot; maar als een concreet stuk genoemd wordt heeft de huidige bewaarinstelling toch ook meteen een antwoord paraat om aan te tonen dat het eigenlijk wel op z'n plaats zit.

Met z'n vieren vertegenwoordigen deze archivarissen een brede generatie, die als eerste na een master geschiedenis wel een specifieke archiefopleiding heeft gekregen en alleen al daardoor een cesuur vormt met hun voorgangers. Selectie en vernietiging, behoud en beheer, inventarisatie en ontsluiting: de kerntaken van een archivaris en de noodzaak om ze ernstig te nemen zitten bij hen ingebakken. Daar heeft het leeszaal-

publiek te weinig een idee van en door- gaans ook geen waardering voor. En ook de overheden en inrichtende machten prioriteren de noden van hun archief niet meteen erg hoog: wat er al zolang is, zal ook deze legislatuur wel doorstaan zonder inzet van middelen, lijkt een diep- geworteld beleidsgehoof te zijn.

De keuze tussen klantentevredenheid en fysieke noden van het archief is er geen: voor een archivaris primeren de belangen van het archiefstuk nu eenmaal altijd op de belangstelling en wensen van een

potentiële raadpleger. Als 't uit conser- veringsoogpunt niet verantwoord is om een stuk aan intensieve raadpleging te onderwerpen, dan blijft het in het depot en moet de raadpleger zich tevreden stel- len met een digitale kopie of een foto. Ook voor het feit dat er nu eenmaal richt- lijnen zijn omtrent openbaarheid en pri- vacy ervaart men in de leeszaal door- gaans te weinig begrip.

De razendsnel voortschrijdende digitali- sering van onze samenleving en dus ook van administraties blijkt voor alle vier dé

tendens met de grootste toekomstige impact op archieven te zijn; een impact waarvan de vorm en omvang eigenlijk nog altijd niet ingeschat kan worden. Het zogenaamde 'digital born' archief – docu- menten die dus nooit op papier bestaan hebben, maar vanaf hun ontstaan uit bits en bytes opgebouwd zijn – vormt van- daag nog een heel bescheiden aandeel van hetgeen deze archieven binnen krij- gen. Maar dat dit exponentieel zal toe- nemen en dat men er in Vlaanderen en Leuven nog niet klaar voor is op het vlak van archivering, verontrust deze archiva- rissen alle vier in gelijke mate. Omge- keerd wordt er ook in snel toenemend tempo ingezet op de digitalisering en digitale ontsluiting van analoge archief- bescheiden. Toch hebben de meeste archivaren een uitgesproken passie voor het papieren archief dat ze beheren.

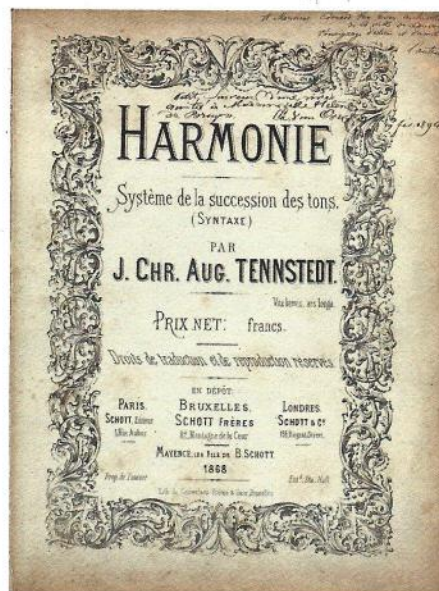
Er hadden nog talrijke andere aspecten van het leven in deze archieven aan bod kunnen komen, maar zoals steeds bij een vlot en interessant gesprek was de voor- ziene tijd daarvoor te kort. Een vervol- debat dringt zich dan ook op. En het goede nieuws is dat er in Leuven nog meer archieven gehuisvest zijn en er een vol- gende keer dus gerust met een heel nieuw panel van archivaren over deze of heel andere thema's gedebatteerd kan worden.

ROB BELEMANS

Een Leuvense cantate en een opera voor Leopold I

Op zondag 12 en maandag 13 september 1852 is koning Leopold I met zijn drie kinderen, de prinsen Leopold en Filips en prinses Charlotte, officieel te gast in Leuven. Speciaal voor die gelegenheid zijn de salons van het stadhuis heringericht en zullen de twee prinsen er van zondag op maandag overnachten. Het feestprogramma voorziet de creatie van een cantate en een opera, een banket in de gotische zaal van het stadhuis met een menu van de Leuvense hofleverancier Ferdinand Obozinski (Maubeuge, 1806 – Leuven, 1876), bezoeken aan tentoonstellingen, kerken, openbare gebouwen en bedrijven, een bal in de Frascatizaal en een volksbal op het Sint-Jacobsplein, een concert in het Sint-Jorishof (stadspark), vuurwerk aan de Vaart. Hoewel de hele administratie (briefwisseling, commissieverslagen, facturen en persknipsels) met betrekking tot dat vorstelijk bezoek in het stadsarchief wordt bewaard, toch enkele puntjes op de i wat de twee muziekcreaties betreft.

Zondag 12 september: om 12 uur arriveert de koning met zijn kinderen en prominenten in het station van Leuven. Onder klokgelui komt het gezelschap via de Statiestraat (Bondgenotenlaan), de Marengostraat (Vital Decosterstraat) en de Diestsestraat omstreeks 13 uur aan op de Grote Markt en neemt er plaats op een tribune die voor de trappen van het stadhuis is opgetimmerd. In het midden van de Grote Markt prijkt een monument ontworpen door Charles-Henri Geerts (Antwerpen, 1807 – Leuven, 1855), leraar aan de Leuvense Académie des Beaux-Arts. Het is een allegorische voorstelling van de grondwet 'onder de gedaente eener vrouw omringd van de vier schutsengels der byzonderste vrijheden welke die grondwet inhoudt, te weten de vrijheden van de godsdienst, van onderwijs, van drukpers en van vereniging'. Op de trappen voor de gevel van de Tafelronde staat een groep zangers en instrumentalisten die, speciaal voor de gelegenheid, de cantate *Vive le Roi* creëren. Sommige bronnen, waaronder het *Bulletin communal* en het *Journal de Louvain*, maken melding van 500 uitvoerders. Het officiële rapport spreekt van 200 deelnemers, hetgeen door de verslaggevers van het *Journal des petites affiches* en *Le Louvaniste* wordt bevestigd. Van alle Leuvense zangverenigingen – toen waren dat alleen mannenkoren – die de organisatoren voor de uitvoering hadden aangeschreven, zijn er vijf die hun medewerking toezeggen: *La société des Ouvriers Réunis*, *La Philomélie*, *La Gaïeté*, *Les Amis de la Paix*, *Les Amateurs réunies*, *La société Sainte-Cécile*. Het vierstemmige

koor is ingedeeld in twee tenor- en twee baspartijen. Het blaasorkest, samengesteld uit de muziekkapellen van de Grenadiers, de Lansiers en de Garde civique, bestaat uit fluiten, hobo's, klarinetten, 'cors à clefs' of klephoorns, pistons en trompetten, fagotten, hoorns en trombones, een basophicleïde, een kleine trom, pauken en contrabassen. De naam van de dirigent wordt in de pers niet meegedeeld. Een week na de creatie verschijnt in *La Belgique musicale* (23 september), op dat ogenblik het enige Belgische muziek tijdschrift, het korte bericht: '*Une cantate de M. Schollaert l'avocat, musique de M. Tennstedt a été brillamment exécutée par 2 [sic] musiciens. Le roi a facilité [sic] personnellement les auteurs.*' Wie zijn die auteurs? De dichter is François-Joseph Schollaert (Antwerpen, 1817 –

Vorst, 1879) advocaat aan de balie van Leuven, later professor aan de rechts-faculteit van de universiteit en lid van de kamer van volksvertegenwoordigers (1863-1878). Hij is de vader van de Belgische politicus Franz Schollaert (Wilsele, 1851 – Sainte-Adresse, 1917) en de schoonvader van Joris Helleputte (Gent, 1852 – Leuven, 1925), architect en politicus. Zijn tekst wordt door Charles-Joseph Fonteyn (Brusselsestraat) in een afzonderlijke brochure uitgegeven, maar verschijnt ook integraal in het *Journal des petites affiches* en *Le Louvaniste*. Leopold I wordt erin verheerlijkt als '*Le Père de la Patrie*' (de Vader des Vaderlands) en '*Emule heureux de Péricles*' (succesvolle rivaal van Perikles). De titel verwijst naar de aanvangswoorden van het refrein:

*Vive le Roi! ... Partez, chansons;
Brûlez, parfums; tonnez, canons;
Carillonnez, gais carillons,
Remplissez les cieux d'harmonie! ...
Celui qui vient parmi les fleurs,
Sous l'étendard aux trois couleurs,
Pour unir son cœur à nos cœurs,
C'est le Père de la Patrie!*

De componist is Carl August Tennstedt (Allstedt in Saksen-Weimar, 1807 – Leuven, 1875). Hij krijgt in juli 1851, na een stemronde tussen drie andere plaatselijke toondichters (Xavier Van Elewyck, Richard Servranckx en Guillaume Van Mechelen), de compositie-opdracht voor een *Cantate Patriotique*. Alleen de gedrukte orkest- en zangpartijen, waarvan enkele het eigendomsmerk dragen van de *Société des Amis de la Paix*, worden in het stadsarchief bewaard.

Tennstedt was van 1835 tot 1856 leraar aan de Leuvense *Section de Musique*, een onderafdeling van de *Académie des Beaux-Arts*, en de voorloper van het huidige muziekconservatorium. Hij leidde een aantal zangverenigingen waaronder de *Société de chœurs des étudiants de Louvain*, en had enige bekendheid verworven met de compositie van liederen en koorwerken. Hij is de auteur van een eigenaardig werk over akkoordenleer (1868) en schreef de muziek bij het blijspel *Quinten Metsys* (1871) van Edward Van Even.

Maandag 13 september: om 19 uur vindt in de *Frascatizaal* in aanwezigheid van de

prinsen Leopold en Filips – de koning en zijn dochter waren de avond voordien naar Brussel teruggekeerd – de Belgische creatie plaats van de opéra-comique *Le Carillonneur de Bruges* van de Vlaamse componist Albert Grisar (Antwerpen, 1808 – Asnières, 1869) op een tekst van de Parijse dramaturg Jules-Henri Vernoy de Saint-Georges (1801-1875). Het werk is opgedragen aan Leopold I. De uitvoering wordt verzorgd door de Leuvense *Société Adelphique-Dramatique*. Vanwege het prestigieuze karakter en niet het minst de hoge productiekosten ontvangt de vereniging van de stad een subsidie van 300 fr. en een ministeriële toelage van 1000 fr.

Daarmee worden onder meer de solisten, 'douze demoiselles du conservatoire [van Brussel] qui chanteront les chœurs' en 'une dizaine d'instrumentistes solos etc.' vergoed. De namen van de solisten zijn: de Parijse mezzo-sopraan Palmyre Wertheimber (1832–1917), sterzangeres bij het *Théâtre de l'Opéra-Comique* te Parijs die de rol van Beatrix in *Le Carillonneur* op 20 februari in Parijs had gecreëerd, de Luikse sopraan Philippine Rauis (1825 – na 1861), de bas Nicolas Mathieu (Champlon, 1815 – Mechelen, 1860), vader van Emile Mathieu, de latere directeur van de Leuvense *Ecole de Musique*, juffrouw Levy, verbonden aan de schouwburg van Gent, en de heren Cordemans, Staes, Vandermoer, Vandewiele en Vrydagh. De muzikale leiding berust bij Guillaume van Mechelen (Leuven, 1805–1853), *amateur distingué*, de decors zijn van Jean-Jacques Bekkers (Maastricht, 1814 – Leuven, 1872), leraar tekenkunst aan de Academie. Componist, dichter, prominenten uit de kunstwereld en de politiek en *le beau monde de Louvain* wonen de uitvoering bij. Omstreeks 22 uur vertrekken de twee prinsen naar Laken.

Een tweede voorstelling van *Le Carillonneur* is voorzien op woensdag 15 september, maar wordt, wegens gezondheidsredenen van Nicolas Mathieu, de mannelijke hoofdrolspeler, verschoven naar donderdag 16 september. De opbrengst is 'ten profijte van den armen'. Ter compensatie krijgen mevrouw Wertheimber en de heren Grisar en de Saint-Georges op 15 september 's avonds een *serenade* door een blazersensemble onder leiding van Léonard-Corneille Kasselitz ('s-Hertogenbosch, 1824 – Leuven, 1868) die in 1854 leraar dwarsfluit wordt aan de *Section de Musique*.

GILBERT HUYBENS

SOCIÉTÉ ROYALE DE L'ACADÉMIE DE MUSIQUE DE LOUVAIN.

GRAND FESTIVAL MUSICAL,

Offert par la Société, avec le concours de plusieurs Musiques Militaires, sous la direction de Mr V. BENDER, Membre d'honneur de la Société et Chef d'orchestre de la maison militaire de S. M. le Roi.

à LL. AA. RR. Monseigneur le Duc de Brabant et Monseigneur le Comte de Flandre.

LUNDI 13 SEPTEMBRE 1852,

À DEUX HEURES DE RELEVÉE,

AU JARDIN DE St-GEORGES.

PROGRAMME :

1 ^o La Marche du Sacre du Prophète . . .	MEYERBEER.
2 ^o Ouverture d'Une Nuit à Grénade . . .	KREUTZER.
3 ^o Mélanges sur l'Opéra de Jérusalem . . .	V. BENDER.
4 ^o Hommage à Strauss et Lanner . . .	SCHRÖDER.
5 ^o Caprice sur Guillaume-Tell . . .	V. BENDER.
6 ^o Valse, Almacks . . .	LANNER.

L'Orchestre sera composé de 200 Musiciens.

BRONNEN:

Bulletin communal de Louvain, 1852, p. 280–285;

Journal de Louvain, 1852, nrs. 9 en 12;

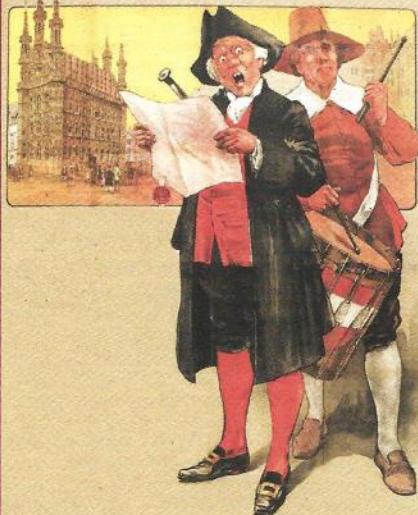
Journal des petites affiches, 1852, nr. 38, p. 8–15;

Le Louvaniste (19 september 1852); *Société Adelphique-Dramatique* (proces-verbalen: oktober 1850 – januari 1854, p. 69–75; SALMA 11807);

A. THYS, *Historique des sociétés chorales de Belgique*, Gent, 1855, p. 26;

J. A. TORFS, *Geschiedenis van Leuven*, Leuven, 1899, p. 417–419;

G. HUYBENS – G. ROBBERECHTS, *Frascati. Een kroniek van het muziekleven te Leuven in de 19de eeuw*, Leuven, 2010.

praktische informatie

www.leuven.be/salsa

salsa@leuven.be

Salsa! vzw

Samen Actief voor het Leuvens StadsArchief!

Maatschappelijke zetel

Stadsarchief Leuven,
Rijschoolstraat 4/001
3000 Leuven

Bestuursleden

Jules Audiens, Marc Carnier (penningmeester),
Mich De Winter, Gustaaf Janssens (voorzitter),
Hendrik Ollivier (secretaris), Sabrina Keyaerts,
Violet Sol

U kan lid worden van Salsa! vzw

door overschrijving van
€ 15 (voor gewone leden) of
€ 30 (voor steunende leden)
op volgend rekeningnummer:
IBAN BE93 068-2420772-67
Dit lidgeld omvat de driemaandelijkse nieuwsbrief,
mogelijkheid tot aankopen van de eigen
publicaties en gratis
toegang tot de activiteiten van de vriendenkring.

Stadsarchief Leuven

Rijschoolstraat 4/001
3000 Leuven
T 016 30 08 69
F 016 23 40 06
E archief@leuven.be

Openingsuren leeszaal

Dinsdag, woensdag: 9.00 tot 13.00 u
Donderdag: 9.00 tot 19.00 u
Vrijdag: 9.00 tot 13.00 u

Salsa!.doc

COLOFON

is een driemaandelijkse nieuwsbrief,
uitgegeven door Salsa! vzw,
de Vriendenkring van
het Leuvens Stadsarchief.
Het abonnement is inbegrepen
in de lidmaatschapsbijdrage voor de vzw.

Redactie

Marc Carnier,
Marika Ceunen,
Gustaaf Janssens

Redactieadres

Stadsarchief Leuven

Verantwoordelijke uitgever

Gustaaf Janssens
Maria-Theresiastraat 87 | 3000 Leuven

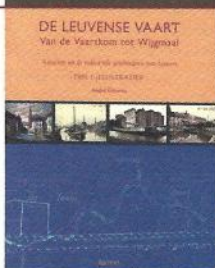
Foto's

Marika Ceunen,
Eric Dewaersegger,
Stadsarchief Leuven,
Familie Wolfs

Druk en vormgeving

Drukkerij Leën | Hasselt

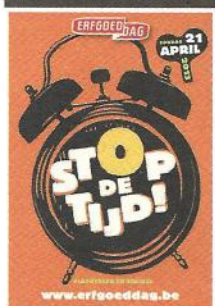
Activiteiten van Salsa! vzw

'Archieven vertellen over de Leuvense Vaart' – lezing door André Cresens

Einde 2012 werd de lijvige, tweedelige publicatie van André Cresens over de Leuvense vaart voorgesteld. De auteur bestudeerde het deel van het kanaal dat gelegen is op het grondgebied van de huidige fusiegemeente Leuven en gebruikte daarvoor een zuivere weergave van archivalische gegevens. De publicatie is in de eerste plaats een wegwijzer en naslagwerk voor al wie verder wil werken op de geschiedenis van bepaalde bedrijven of op aspecten van de industriële geschiedenis.

Welke bronnen de auteur gebruikt heeft voor de samenstelling van zijn studie, komt hij graag toelichten op 30 maart 2013 om 11 uur in het Auditorium Tweebronnen. Vooraf inschrijven is gewenst, via archief@leuven.be of 016 300 869.

Internationaal colloquium en tentoonstelling over Itinera Nova

Via een tentoonstelling in het stadhuis stellen we het digitaliserings- en ontsluitingsproject Itinera Nova in al zijn facetten voor en belichten een aantal resultaten die we samen met onze vrijwilligers de afgelopen jaren hebben gerealiseerd. Deze tentoonstelling loopt vanaf Erfgoeddag op 21 april 2013 tot en met 12 mei 2013. Voor wie graag het scanproces eens van dichtbij wil meemaken organiseert het stadsarchief twee workshops (van 14u tot 14.30u en van 14.30 tot 15.00 uur) in de scanstudio van het archief (gebouw Tweebronnen in de Rijschoolstraat). Voor de workshops is vooraf inschrijven zeker gewenst, via archief@leuven.be of 016 300 869.

Op 25 en 26 april 2013 organiseert het stadsarchief bovendien het colloquium 'Itinera Nova | Tools, People & History'. Meer informatie hierover en inschrijven kan via www.leuven.be/archief.